การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมบนฐานกิจกรรมตามวิถีชุมชนบ้านนาตัง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

The Exploration of the Silk Road Travel Itinerary of Ban Na Tang Community, Kewasinarin District, Surin Province

อลิศรา ธรรมบุตร*
Alissara Thammaburt
ภรณี หลาวทอง
Poranee Loatong
พัชราวรรณ อาจหาญ
Patcharawan Ardharn
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
Rajamangala University of Thechnology Isan, Surin Campus
*alissara.th@rmuti.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมของชุมชนบ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน และผู้นำชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวแทนชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยวผ้าไหม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านนาตังมีเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหม ทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ไม่ค้างคืน และรูปแบบที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ซึ่งในแต่รูปแบบจะมีการจัดฐานกิจกรรมตามความเหมาะสมกับเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และฐานกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเรียนรู้การทอผ้าไหม กิจกรรมการกินตามถิ่นอีสาน กิจกรรมนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชุมชน กิจกรรมพักกายพักใจที่โฮมสเตย์ กิจกรรมเรียนรู้การผลิตเครื่องเงินและทองเหลือง โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ตลอดทั้งปี ชุมชนจะสามารถคิดวิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลตอบแทนกำหนดราคาขายของการจัดโปรแกรมเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหม บริหารจัดการเงินของกลุ่มและเกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นนำไปสู่การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : จังหวัดสุรินทร์ เส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหม

Received : August 14, 2024 **Revised :** October 31, 2024 **Accepted :** November 8, 2024

Abstract

This qualitative research aimed to explore the silk travel itinerary of the Ban Na Tang community, Khwaosinarin sub–district, Khwaosinarin district, and Surin province by using in–depth interview and observation methods. Participants provided important information including community scholars, community leaders, silk weavers, the public and private sectors, and representatives from the silk–travelling–related community. The result showed that the Ban Na Tang community had three silk travel itineraries, which consisted of a half–day itinerary, a one–day itinerary, and a two–day itinerary. Each itinerary included leisure activities related to silk, which attract the travelers. The activities, which were available all year round, consisted of silk weaving, Northeast–food eating, respecting community sacred items, doing leisure activities at homestays, and silverware and brass creating. The community can estimate the capital returns, set up the itinerary cost, and allocate a budget of the increased income, which leads to the sustainable creation of silk travel itineraries.

Keywords : Surin province, silk road travel itinerary

บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561–2580 (TAT, 2020) ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก โดยต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศ ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล พร้อมทั้งการสร้างความหลากหลายของกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมถึงการยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการบริการด้านการท่องเที่ยว โดยผสานองค์ความรู้จากเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เข้ากับองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทย และการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการตลาดของการท่องเที่ยวให้เป็นที่รับรู้ในระดับโลก รวมทั้งการส่งเสริมการจัดการนำเที่ยวแบบครบวงจรที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ขนมธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยในปัจจุบัน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหลักและมีความสำคัญที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาลในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก ตัดสินใจเดินทางเที่ยวพักผ่อนในเมืองไทย จึงนับเป็นธุรกิจที่มีความน่าสนใจในการเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นให้กับประเทศไทยที่น่าจับตามองแขนงหนึ่งที่ควรเน้นขายที่คุณภาพ และควรพัฒนารูปแบบที่โดดเด่นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ที่สำคัญควรให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมทางการตลาด

ซึ่งต้องทำในลักษณะที่เน้นเรื่องของการตลาดคุณภาพ การมีข้อมูลสื่อสารที่ชัดเจน และความโปร่งใส (Kasikorn Research Center, 2020) จากสถานการณ์วิกฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยว หลังวิกฤตครั้งนี้คงยากที่จะทำจุดขายใหม่ แต่เรามีจุดขายที่มีศักยภาพอยู่แล้วเพียงแต่ต้องเพิ่มมูลค่าจุดขายเดิมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น สิ่งที่สำคัญนับจากนี้คือ การเพิ่มทักษะให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เพิ่มความแข็งแกร่งให้กับการท่องเที่ยวไทยให้สามารถพร้อมฟื้นตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดรายได้และเกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 2 หมู่ คือ หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 9 ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีระยะห่างจากเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ 20 กิโลเมตร มีประชาชน 488 ครัวเรือน ประชาชน 1,836 คน อาชีพหลักของชุมชนบ้านนาตังคือ อาชีพทำนา อาชีพเสริมคือ ทอผ้าไหมสีธรรมชาติ และเครื่องประดับทองเหลือง ซึ่งสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก ด้านการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในเขตพื้นที่ได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ทอผ้าไหม ทำเครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง ภาษาถิ่น อาหารพื้นถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาเขมร สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ประชาชนในชุมชนบ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ จะมีผ้าไหมลายต่าง ๆ ผ้าโฮล เครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง นำมาจำหน่ายที่ร้านค้าจำหน่ายสินค้าในบริเวณหมู่บ้านและศูนย์ OTOP ของชุมชน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาในชุมชนจะมาท่องเที่ยวเลือกดู เลือกชม เลือกซื้อและทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทอผ้าไหมแบบโบราณ ซึ่งชุมชนบ้านนาตังจะมีชื่อเสียงเรื่องของการทอ “ผ้าโฮล” ซึ่งเป็นผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายไทยเขมรในจังหวัดสุรินทร์ จากสถานการณ์โควิด–19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงโดยเฉพาะชุมชนบ้านนาตัง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้รับผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวในชุมชน ไม่เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวมีปริมาณที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้ชุมชนบ้านนาตังขาดรายได้จากการท่องเที่ยว และขาดรายได้จากการจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผู้วิจัยและชุมชนได้ร่วมกันกำหนดและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงไหม บนฐานกิจกรรมตามวิถีชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชนหลังจากสถานการณ์โควิด–19 ก่อให้เกิดรายได้และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพทั่วไปและบริบทของแหล่งท่องเที่ยวผ้าไหมของชุมชนบ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมของชุมชนบ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว (Route Tourism Development) เป็นการพัฒนาการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถพบเห็นหรือเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว และจุดที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวกและปลอดภัย ได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้น ซึ่งเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอาจเป็นการกำหนดเส้นทางขึ้นมาใหม่เฉพาะเป็นพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวก็ได้

โดยการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวจะต้องมีการสำรวจ สังเกตการณ์จากพฤติกรรม รวมถึงแนวโน้มที่ควรจะเป็นการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งควรเริ่มต้นจากการพิจารณาที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ แล้วจัดลำดับความสำคัญและความน่าสนใจ จากนั้นจึงพิจารณาความสามารถในการเชื่อมโยงไปยังแหล่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันและการจัดเส้นทางอาจเป็นในลักษณะวงจรบรรจบ เส้นทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะจัดในลักษณะที่เป็นการสัญจรวงจรบรรจบ เนื่องจากทำการท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ เกิดความเพลิดเพลินไปตลอดเส้นทาง โดยไม่ต้องย้อนกลับเส้นทางเดิม (Somyot, 2015)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง สิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้ (Goeldner & Ritchie, 2006) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือประเทศอื่น ๆ เพื่อที่จะทำความเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจต่อกัน

การมีส่วนร่วมของชุมชน คือการพัฒนาที่มุ่งผลสำหรับคนส่วนใหญ่ ซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นหรือสืบทอดต่อไปได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา Jittangwattana (1999) ได้กล่าวว่า ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ซึ่งรู้ถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นการพัฒนาแนวคิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รู้จักวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเมื่อจำเป็น เป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นไปด้วยความสมัครใจปราศจากการบังคับ ประชาชนจะมีบทบาทหลักในการพัฒนาและพึ่งตนเองได้ และผลแห่งการพัฒนาจะตกอยู่กับประชาชนในชุมชนนั่นเอง โดยได้ร่วมถึงการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนามีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน (TISTR, 2007) ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ได้แก่ ร่วมกันทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา สาเหตุที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และร่วมกันคิดสร้างรูปแบบหรือวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาที่จะเกิดขึ้น และจำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผล เพื่อบำรุงรักษาให้คงอยู่เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในชุมชนได้ต่อไป (Techarin, 1984)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Perreault & Dorden, 1979) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวโดยแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่

1. นักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางแบบประหยัด (Budget Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีฐานะทางการเงินรวมถึงรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวพักผ่อนในวันหยุดโดยมีการวางแผนและศึกษาแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวก่อนการเดินทาง สนใจในกิจกรรมการตั้งแคมป์และการศึกษาทางประวัติศาสตร์ มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนที่ใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายต่ำ

2. นักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย (Adventurers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการค่อนข้างน้อยสำหรับการเดินทาง ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวและทำกิจกรรมในวันหยุดพักผ่อน นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีระดับการศึกษาดี ฐานะทางการเงินและมีรายได้อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง แสวงการท่องเที่ยวแบบผจญภัยในรูปแบบใหม่ ๆ

3. นักท่องเที่ยวที่ชอบเก็บตัว (Homebodies) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความเพลิดเพลินไปกับการเดินทางที่ผ่อนคลายและไม่สนใจการเดินทางท่องเที่ยวในวันหยุด ชอบพักผ่อนทำกิจกรรมอยู่ในที่พัก ไม่แสวงหาข้อมูลการเดินทาง จะไม่กล้าเสี่ยงและนิยมค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่มีราคาถูก ไม่ชอบการตั้งแคมป์ การศึกษาเรียนรู้ เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์หรือการเดินทางท่องเที่ยวและไม่ชอบพูดคุยแบ่งปันกับผู้อื่นเป็นนักท่องเที่ยวแบบเก่า รายได้ดีแต่ในแง่ของฐานะทางการเงินอาจจะน้อยกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ

4. นักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางในวันหยุด (Vacationers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมตรงกันข้ามกับนักท่องเที่ยวที่ชอบเก็บตัว (Homebodies) ให้ความสนใจกับการเดินทางท่องเที่ยวในวันหยุด ซึ่งจะใช้เวลาในการวางแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการเดินทางในครั้งต่อไปว่าจะไปที่ไหน อย่างไร นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นในเรื่องการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวพักผ่อนกับสมาชิกในครอบครัว เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อย

5. นักท่องเที่ยวที่ชอบเดินทางในระยะทางไกล (Moderates) เป็นนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวในระยะทางไกลและต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก ไม่สนใจการท่องเที่ยวในระหว่างวันหยุดประจำสัปดาห์หรือกิจกรรมการตั้งแคมป์และการเล่นกีฬา ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวในกลุ่มวัยทำงาน มีระดับการศึกษาและรายได้ในระดับปานกลาง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนให้เกิดรายได้ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านนาตัง
2. ชาวบ้านในชุมชนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหม
3. ชาวบ้านในชุมชนตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์การทอ “ผ้าโฮล” ซึ่งเป็นผ้าไหมมัดหมี่โบราณของกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายไทยเขมรในชุมชนบ้านนาตัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้ให้บริการด้านเส้นทางการท่องเที่ยว และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้คนในชุมชนบ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวในชุมชน และผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม ทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน
2. การสร้างต้นแบบการเรียนรู้และนวัตกรรม
3. การนำนวัตกรรมการผลิตเข้าสู่การผลิตของกลุ่มผู้ทอผ้าไหมทอมือจังหวัดสุรินทร์
4. การสร้างนักวิจัยชาวบ้าน/นวัตกรชาวบ้าน
5. การถ่ายทอดความรู้และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการถ่ายทอดความรู้และนวัตกรรม
6. การทำแผนพัฒนาตำบล/ท้องถิ่นที่สามารถเชื่อมต่อกับแผนพัฒนาจังหวัด

ประชากรและตัวอย่าง

การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงไหมบนฐานกิจกรรมตามวิถีชุมชนบ้านนาตัง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงไหม ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาตัง จำนวน 15 คน ด้วยวิธีการเจาะจง

เครื่องมือ

ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการจดบันทึกข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาตัง เพื่อนำมาวิเคราะห์กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมของชุมชนบ้านนาตัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย และการพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว การลงพื้นที่โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคแท้จริงรวมไปถึงความต้องการพัฒนาในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา ได้แก่ การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลและขอความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐและสร้างภาคีเครือข่าย ได้แก่ เทศบาลตำบลเขวาสินรินทร์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขวาสินรินทร์ สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ เข้ามาร่วมกิจกรรมในการออกแบบและกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมของชุมชนบ้านนาตัง เสนอความคิดเห็นในการพัฒนาและสนับสนุนส่งเสริมการใส่ผ้าไทยของชุมชน เพื่อจัดทำเส้นทางร่วมกันและออกแบบเส้นทาง โดยมีรายละเอียดผลการวิจัยดังนี้

กระบวนการที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวในชุมชน และผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหมทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว โดยศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน ด้านความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนหรือกลุ่มผู้ให้บริการทางด้านการท่องเที่ยวและกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม มีความพร้อมที่จะพัฒนาและการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 ปัจจัยด้านสถานการณ์ สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน แนวโน้มในอนาคต

1.3 ปัจจัยด้านกระบวนการ ด้านวัตถุดิบ แหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของชุมชนข้อมูลของพื้นที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และทรัพยากรเดิมที่ชุมชนมีอยู่เดิม

กระบวนการที่ 2 การสร้างต้นแบบการเรียนรู้

2.1 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันของการยกระดับของกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์สภาพของการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อกำหนดปัญหาของกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว และเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดคุณลักษณะต้นแบบสำหรับให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มให้บริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ทอผ้าไหมทอมือ เครือข่ายผู้ประกอบการ ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการ การเรียนรู้แบบยั่งยืนโดยการให้คนในชุมชนปลูกจิตสำนึกและสร้างทักษะในการใฝ่เรียนรู้ รวมถึงการมีจิตอาสาการแบ่งปันความรู้ และแบ่งปันประสบการณ์เพื่อการสืบทอดองค์ความรู้อย่างยั่งยืน

กระบวนการที่ 3 การกำหนดและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงไหม การระบุฐานกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว Silk Fam Trip

ฐานกิจกรรมที่ 1 วัดนิลาเทเวศน์ เป็นวัดศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน มีศาลาไม้โบราณมากกว่า 100 ต้น มีเกจิอาจารย์ชื่อดัง คือหลวงปู่กาญจน์

ภาพที่ 1 วัดนิลาเทเวศน์
ที่มา : Researcher (2022)

ภาพที่ 2 ศาลปู่ตาประจำหมู่บ้าน
ที่มา : Researcher (2022)

ฐานกิจกรรมที่ 2 ศาลปู่ตาประจำหมู่บ้าน การเซ่นไหว้ศาลปู่ตา เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่ชาวบ้านใช้เป็นที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทุกครั้งที่ลูกหลานจะเดินทางไปทำงานที่ต่างจังหวัด หรือสอบติดได้เป็นข้าราชการหรือไปรับราชการทหารได้เลื่อนขั้น หรือแม้แต่มีงานเทศกาลและพิธีกรรมต่าง ๆ ก็ต้องนึกถึงศาลปู่ตาของหมู่บ้านที่ศาลปู่ตาต้นโพธิ์ ศาลปู่โพธิ์เงิน ย่าโพธิ์ทอง ก็จะมีการเซ่นไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้เดินทางปลอดภัย คุ้มครองลูกหลานให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อชาวบ้านปฏิบัติแล้วก็จะอุ่นใจต่อการดำรงชีวิตประจำวันต่อไปข้างหน้า

ฐานกิจกรรมที่ 3 พิพิธภัณฑ์ผ้าโฮลโบราณ เป็นหัตถกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นผู้สืบทอดรุ่นที่ 3 โดยการนำเส้นไหมมามัดลวดลายเป็นจนองโฮล ลายโฮลเปราะห์ ลายนาคเกี้ยว ซึ่งเป็นลายที่มีความละเอียดอ่อนแล้วนำมาย้อมสีที่ได้จากธรรมชาติ สีแดงมาจากครั่ง สีเหลืองมาจากมะพูด (ปะโหด) สีน้ำเงินมาจากคราม ซึ่งเป็นแม่สีหลัก แล้วนำไปทอทำให้ผ้ามีลวดลายที่สวยงามตามแบบโบราณที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนบ้านนาตัง

ภาพที่ 3 พิพิธภัณฑ์ผ้าโฮลโบราณ
ที่มา : Researcher (2022)

ฐานกิจกรรมที่ 4 กลุ่มเครื่องประดับเงินและทองเหลือง เมื่อผู้นำชุมชน เป็นช่างทองฝีมือที่มากประสบการณ์มากว่า 30 ปี หลังจากเกิดวิกฤตฟองสบู่แตกส่งผลให้รายได้ตกต่ำ ส่งผลกระทบให้ราคาทองแพงขึ้นเป็นเท่าตัว มีผลทำให้ต้องหยุดประกอบอาชีพช่างทอง จึงต้องกลับสู่บ้านเกิด ต่อมาจึงได้มีความคิดถ้านำทองเหลืองมาทำเป็นเครื่องประดับน่าจะมีผู้นิยมมากเพราะมีราคาถูกกว่าทองคำหลายเท่าตัว โดยลวดลายที่คิดนำมาใช้ทำกับเครื่องประดับทองเหลืองนั้นเป็นลวดลายโบราณที่ออกแบบเองและประยุกต์ขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพที่ 4 เครื่องประดับเงินและทองเหลือง
ที่มา : Researcher (2022)

ฐานกิจกรรมที่ 5 อาหารพื้นถิ่น ตำไก่ใส่มะม่วง แกงขี้เหล็กใส่หอยจุ๊บ ปลาทอดจากฝายน้ำล้น ไก่บ้านย่าง แมงสะดิ้งทอด ผักปลอดสารพิษเก็บได้ตามริมรั้ว ผลไม้ตามฤดูกาล

ภาพที่ 5 อาหารพื้นถิ่น
ที่มา : Researcher (2022)

ภาพที่ 6 เรือมตล๊อก
ที่มา : Researcher (2022)

ฐานกิจกรรมที่ 6 ศิลปวัฒนธรรม “เรือมตล๊อก” หรือ รำกะลามะพร้าว เป็นการละเล่นพื้นบ้านของชุมชน โดยมีการจัดการด้านการคิดวิเคราะห์ต้นทุน การกำหนดราคาขาย และการบริหารจัดการด้านการเงินของชุมชนบ้านนาตัง

1) โปรแกรมการท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน ราคาขาย 390 บาท/คน
(ต้นทุน 290 บาท/คน กำไรรวม 1,000 บาท)
2) โปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ราคาขาย 1,549 บาท/คน
(ต้นทุน 1,190 บาท/คน กำไรรวม 4,000บาท)
3) โปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ราคาขาย 1,899 บาท/คน
(ต้นทุน 1,450 บาท/คน กำไรรวม 4,490 บาท)

** กรณีรับนักท่องเที่ยวจำนวน 10 คนขึ้นไปต่อโปรแกรม และมีรายได้เกิดขึ้นจากโปรแกรมท่องเที่ยว SILK FAM TRIP 15,490 บาท

ภาพที่ 7 แผนที่สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาตัง
ที่มา : Researcher (2022)

กระบวนการที่ 4 การสร้างนักวิจัยชุมชน/นวัตกรชาวบ้าน โดยการคัดเลือกบุคคลที่มีทักษะความรู้ความเข้าใจด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว และการนำเที่ยวในชุมชน เริ่มตั้งแต่กระบวนการกำหนดคุณสมบัตินักวิจัยชุมชน คัดเลือกบุคคลเพื่อสร้างนักวิจัยชุมชน พัฒนาทักษะนักวิจัยชุมชน ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง และการถอดบทเรียน นักวิจัยชุมชนหรือนวัตกรชาวบ้าน จะต้องรู้จักชุมชนเป็นอย่างดี มีความสามารถและทักษะในการพูดคุยสื่อสารกับคนในชุมชน เข้าใจถึงปัญหาของชุมชนและความต้องการของคนในชุมชนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นนักสื่อความหมายประจำชุมชน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความช่างสังเกต มีความเสียสละ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

กระบวนการที่ 5 การถ่ายทอดความรู้ ดำเนินการการถ่ายทอดความรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ การยอมรับ การปรับที่เหมาะสม หลังจากเสร็จสิ้นงานวิจัย ชุมชนได้กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวและฐานกิจกรรม ผู้วิจัยได้สร้างพื้นที่การเรียนรู้ อยู่ที่ศาลากลางหมู่บ้านเป็นที่รวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชน และเปิดเผยข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้มาค้นคว้าข้อมูลและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดองค์ความด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว การนำเที่ยวโดยชุมชน การต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การกำหนดราคาขายโปรแกรมการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนให้กับชุมชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสำคัญของชุมชนด้านผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน

กระบวนการที่ 6 การทำแผนพัฒนาตำบล/ท้องถิ่นที่สามารถเชื่อมต่อกับแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนในชุมชน เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยในกระบวนการดำเนินการวิจัยได้มีหน่วยงานภาครัฐในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านนาตัง เทศบาลตำบลเขวาสินรินทร์ สำนักงานพัฒนาชุมชน เข้ามาร่วมในกระบวนการดำเนินการ โดยหน่วยงานดังกล่าวช่วยในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงไหมและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนในอนาคต นำเข้าบรรจุในแผนพัฒนาชุมชนเพื่อของบประมาณในการพัฒนา และเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ โดยคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวผ้าไหม บนฐานกิจกรรมตามวิถีชุมชนบ้านนาตัง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. บริบทแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหมู่บ้านที่มีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมประเพณี เช่น การดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีวัฒนธรรมการแต่งกายที่ผู้หญิงนุ่งผ้าไหม ใส่เครื่องเงิน มีภูมิปัญญาโดดเด่นในด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่โฮลและมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น วัดนิลาเทเวศน์ ศาลปู่ตาประจำหมู่บ้าน พิพิธภัณฑ์ผ้าโฮลโบราณ ซึ่งสามารถจัดการและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวผ้าไหมได้ซึ่งสอดคล้องกับ Kongkhaw & Thumniyom

(2021) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอทอปเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา หมู่บ้านผ้าไหมบ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ของหมู่บ้านธาตุน้อยคือการทอผ้าไหมหมี่แต้ม ห่อหมกยอดเขือง แกงขี้เหล็กใส่ดักแด้ ขนมเทียนตาล ขนมตดหมา งานจักสานจากไม้ไผ่ การปลูกผักกุยช่ายขาว สมุนไพรพื้นบ้าน วัดบ้านธาตุน้อย และเส้นทางศึกษาธรรมชาติห้วยสำราญ และ Pojew et al. (2019) ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลายเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวในตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลคลองจิกที่กลายเป็นสินค้ามีภูมิปัญญา ด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ชาวคลองจิกมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและวันสำคัญตลอดปี ด้านศิลปกรรมและโบราณคดีคือ วัดวิเวกวายุพัด ด้านเกษตรกรรมทุ่งบัวแดงและทุ่งบัวฉัตร ด้านหัตถกรรมกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และแจกันหุ้มผ้าไหม โอ่งหุ้มผ้าไหมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องงานฝีมือและงานประดิษฐ์ Klinmuenwai (2024) ได้ศึกษาการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมลายหางกระรอกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ชุมชนบ้านดู่ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การทอผ้าไหมลายหางกระรอกเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีประวัติอันยาวนาน จำเป็นต้องมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ชุมชนจากการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ

2. เส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมของอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาและต่อยอดเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมในชุมชน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่เชื้อของไวรัสโควิด–19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวน้อยลง ชุมชนขาดรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หม่อนไหมซึ่งจำหน่ายไม่ได้ หรือจำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ส่งผลให้เกิดรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จากปัญหาดังกล่าวทำให้ชุมชนมีความต้องการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมของชุมชน สอดคล้องกับ Sutthiprapa & Lapvisadchai (2023) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของผ้าไหมโบราณ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยว 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) เส้นทางท่องเที่ยวสำหรับโปรแกรมแบบวันเดียว (เช้าไป–เย็นกลับ) และ 2) เส้นทางท่องเที่ยวสำหรับโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบ 2 วัน 1 คืน (พักค้างคืน 1 คืน) ซึ่งทั้ง 2 โปรแกรมจะมีกิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วย กิจกรรมเรียนรู้การทอผ้าไหม เลี้ยงไหม สาวไหม เก็บขิด ย้อมผ้าไหม กิจกรรมวัฒนธรรมการกินอาหารท้องถิ่น กิจกรรมตามรอยวิถีไทอีสาน และ Somkeatkun et al. (2018) ซึ่งได้ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยได้จัดทำฐานข้อมูลสถานที่ต่าง และมีการจัดทำแผนที่โดยจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ออกเป็น 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางสายอาหาร เส้นทางสายธรรมชาติ เส้นทางสายพระพุทธศาสนา และเส้นทางสายประเพณีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ Promsen et al. (2023) ได้ศึกษาแนวทางการตลาดในการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ อำเภอสูงเนิน ปักธงชัย และครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ได้เส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ 5 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มเติมที่ไม่เคยเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาตัง

2. ควรมีการศึกษาดูงานกับชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาให้กับชุมชนของตนเองได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมบนฐานกิจกรรมตามวิถีชุมชนบ้านนาตัง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการย่อยวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ภายใต้ชุดโครงการแผนงานวิจัยโดยมี ดร.ภรณี หลาวทอง เป็นหัวหน้าชุดโครงการแผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ด้วยนวัตกรรมสำหรับชุมชน: ประจำปีงบประมาณ 2564 ได้รับทุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีจาก กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ เทศบาลตำบลเขวาสินรินทร์ ผู้ใหญ่บ้านนาตัง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ปราชญ์ชุมชนและผู้นำชุมชน กลุ่มทอผ้าไหมบ้านนาตัง สมาชิกในชุมชนบ้านนาตังทุกท่าน และผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร.มาโนช ริทินโย คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นางสาวรัตนา สุมขุมทด นายอิสระพงษ์ เขียนปัญญา นางสาวนัขนลิน อินทนุพัฒน์ คณะเทคโนโลยีการจัดการ และนางสาวทัศนียา นิลฤทธิ์ คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ที่สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ และติดต่อประสานงานสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวผ้าไหมบนฐานกิจกรรมตามวิถีชุมชนบ้านนาตัง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

References

Goeldner, C. R. & Ritchie, J. R. B. (2006). **Tourism: Principles, Practices, Philosophies.** Wiley.

Jittangwattana, B. (1999). **Sustainable Tourism Development.** Chiang Mai University.

Kasikorn Research Center. (2020). **Spread of COVID–19.** https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k–econ/economy/

Klinmuenwai, K. (2024). Conservation and Development of Folk Wisdom of Hang Krarok Patterned Silk Weaving to Promote Educational Tourism of Ban Du Community, Muang Pak Sub–district, Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Liberal Arts, Maejo Universty*, 12(1), 135–164.

Kongkhaw, P. & Thumniyom, A. (2021). Development of OTOP Villages for Community–Based Tourism: A Case Study of Silk Village Ban Thatnoi, Uthumphon Phisai District, Sisaket Province. *Journal of Man and Society*, 41(2), 59–72.

Perreault, W. D. & Dorden, W. R. (1979). A Psychological Classification of Vacation Lifestyles. *Journal of Leisure Research*, 9, 208–224.

Pojew, O., Ruenchol, S. & Kaphol, A. (2019). Local Wisdom which Commodification to Products for Tourism in Klongjik Sub–district, Bang Pa–In District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Ayutthaya Studies*, 11(2), 82–96.

Promsen, P., Dechtanon, I. & Ekasart, E. (2023). Marketing Guidelines for Tourism Route Management for Economic Development in the District of Sung Noen, Pak Thong Chai and Khon Buri, Nakhon Ratchasima Province. *NRRU Community Research Journal*, 17(3), 98–111.

Somkeatkun, W., Ruengdet, K. & Boonkong, B. (2018). Establishing of Creative Tourism Route in Chaiya District, Suratthani Province. *Mangrai Saan Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(2), 65–81.

Somyot, K. (2015). **Development of a Participatory Learning Tourism Route in the Community of Du Tai Subdistrict, Mueang Nan District, Nan Province.** Nan Community College.

Sutthiprapa, P. & Lapvisadchai, N. (2023). Guidelines for the Development of Cultural Tourism Routes of Ancient Silk Na Dun District, Maha Sarakham Province. *Journal of MCU Ubon Review*, 8(2), 364–372.

Techarin, P. (1984). **Participation in Development.** Saksopha Printing.

Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR). (2007) **Final Report on the Implementation of the Ecotourism Policy.** TISTR.

Tourism Authority of Thailand (TAT). (2020). **Project on Indicator Data Based on the National Strategic Plan.** Hispeed Laserprint Company.